

Simbolinis Aldonos Gustas kraštovaizdis poezijoje ir tapyboje

AURELIJA MYKOLAITYTĖ

Lietuvos kultūros tyrimų institutas, Saltoniškių g. 58, LT-08105 Vilnius

El. paštas: a.mykolaityte@hmf.vdu.lt

Straipsnyje gilinamasi į lietuvių kilmės poetės ir dailininkės Aldonos Gustas (g. 1932) kūrybą, kurioje labai svarbią vietą užima Lietuvos kraštovaizdis, vaikystės atsiminimai. Ši patirtis buvo atkurta jau gyvenant Vokietijoje, Vakarų Berlyne: vaizduotė atgaivino tai, kas būta pojūčiuose, ir suteikė impulsų savitai meninei raiškai.

Raktažodžiai: kraštovaizdis, poezija, tapyba, atmintis, vaizduotė

IVADAS

Aldona Gustas išgarsėjo ne Lietuvoje, o Vokietijoje – šioje šalyje pasirodė visi jos poezijos rinkiniai, čia ji pati organizavo poetų dailininkų parodas ir jose dalyvavo su savo darbais. Vis dėlto gimtinė paliko savo ženklus tiek žodžiuose, tiek spalvose ir linijų kontūruose. Pati rašytoja pripažįsta, kad poezijai impulsų davė senosios lietuvių dainos: „Ir aš, be abejo, susijusi su šia sena tradicija. Kiek siekia atmintis, man rodos, kad vaikystėje aš daugiau dainavau negu kalbėjau“ [8, 102–103]. Tapybą taip pat sieja su Lietuva: „Mano paveikslų turinys, jų keisti simboliai – atgarsis tų dienų, kai pėsčia ar su dviračiu keliaudavau po Lietuvos miškus“ [8, 104]. Šiame straipsnyje sieksiu išaiškinti, kas poetei-dailininkei yra tas pasaulis, kurį ji paliko būdama devynerių, 1941 m., ir kur galėjo sugrįžti tik atsiminimuose.

Lig šiol Lietuvoje A. Gustas kūrybos, tiek poezijos, tiek tapybos, aptarčių rastume gana mažai. Pirmiausia minėtini žurnaluose publikuoti išeičių straipsniai – tai Juozo Girniaus „Aldona Gustaitė. Vokiečių poetė lietuvaite“ (*Aidai*, 1969), Audronės B. Willeke „Voratinklių narveliai: Aldonos Gustas poezija“ (*Lituanus*, 1981), R. E. Maziliausko „Panas lietuviškose samanose. Aldona Gustas ir jos kūryba“ (*Septintoji Pradalgė*, 1970). Visi paminėti tyrėjai labiausiai pabrėžia šios poetės lietuvišką kilmę ir lietuviškus motyvus. A. B. Willeke akcentuoja A. Gustas kitoniškumą vokiškoje aplinkoje ir jai būdingą intuityvumą, glaustumą, paprastumą [11], R. E. Maziliauskas lygina su išeičių „nužemintųjų“ karta, brendusia kita-kalbėje aplinkoje, ir išskirtinumą atranda vokiškai lietuviškame skambume [9, 315–316]; J. Girnius bene labiausiai pabrėžia lietuvišką sąmonę, kuri, anot pačios poetės, yra „natūralus pirminis stovis“ [1]. Sovietinėje Lietuvoje šios poetės kūrybos vertimų ir aptarčių ėmėsi Vytautas Karalius, kurio palydimasis knygos *Briedžiai mano broliai* straipsnis „Apsėti lauką eilėrašciais...“ buvo bene pirmasis bandymas kalbėti apie šią lietuvių kilmės poetę užsimenant ir apie lietuviškus tapybos motyvus [8, 104]. Kitiems lietuvių tyrėjams, kurių

tekstai buvo publikuoti kultūrinėje Lietuvos spaudoje, A. Gustas kūryba reiškė kultūrinės atminties klodus: Ona Baliukonytė rašė apie „atsiminimų – sapnų – regėjimų vainiką“ [2, 5], Vytautas Kubilius akcentavo „poetinių prarastos žemės mitą“ [7, 181], Sigitas Geda jau nepriklausomos Lietuvos laikais A. Gustas poeziją apibendrino pačiu recenzijos pavadinimu – „Kažkas iš mūsų pramotės“ [4, 14]. Paskelbtas pluoštas apžvalginių darbų apie paveikslų parodas: Ainės Jacytės, Gabrielės Kuizinaitės, Aušros Vasiliauskienės, Jadvygos Godunavičienės, Neringos Kažukauskaitės ir kt. Deja, nėra nė vienos publikacijos, kurioje būtų siekta aprėpti abi A. Gustas kūrybos sritis: tiek poeziją, tiek tapybą. Šio straipsnio išskirtinumas – analizuoti abu meninės raiškos būdus, gilinantis į reikšmes, kurias atveria eilėraščiai ir paveikslai, įvairiapusė poetės-dailininkės kūryba. Tokiam tyrimui pasitelktas fenomenologinis metodas leidžia kalbėti apie gyvenamojo pasaulio patirtis ir jų atspindžius kultūros tekstuose.

KAIP ĮSIVAIZDUOTI REGIMYBĘ?

Lietuvei poetei-dailininkei A. Gustas mažai teko gyventi Lietuvoje: gimusi Karceviškių kaime, lietuvių šeimoje, jau vaikystėje atskirta nuo šio krašto Antrojo pasaulinio karo metais, apsigyveno Vakarų Berlyne ir šis miestas tapo jos kūrybos erdve. Ir vis dėlto, nematydama realios Lietuvos, A. Gustas ją atkuria eilėraščiuose ir tapyboje kaip prisiminimą, kuris apibendrina buvusias patirtis. Šiame pasaulyje ji yra mergaitė, išgyvenanti savo vaikišką būtį.

Fenomeną, kaip mūsų dvasia yra susijusi su regimybe, yra tyrinėjęs garsus prancūzų fenomenologas Maurice'as Merleau-Ponty, kurio knygos *Akis ir dvasia* išvalgos padeda atskleisti A. Gustas pasaulėvaizdžio unikalumą. Pasak filosofo, „<...> regintysis priklauso tam, ką regi, liečiantysis – tam, ką liečia, juntantysis – tam, ką, junta; tad tai [būtis] sau, įpinta tarp daiktų, turinti veidą ir nugarą, praeitį ir ateitį...“ [10, 47]. Ypač svarbi tampa pati kūno patirtis, buvimas tam tikroje vietoje, žvilgsnio kryptis ir pan., nes visa, kas mus supa, „sukelia aidą mūsų kūne“ [10, 50]. M. Merleau-Ponty nurodo, kad tai yra pagrindas antrojo laipsnio regimybei – ikonai, kurios negalima pavadinti nei kalke, nei kopija, nei antriniu daiktu: tai regėjimas iš vidaus, įsivaizduojama tikrovės tekstūra. Filosofas pabrėžia, kad nėra jokio skirtumo, kaip dailininkas tapo – iš natūros ar ne: „Niekas nesikeičia, jei jis netapo iš natūros: šiaip ar taip, jis tapo, nes matė, nes pasaulis bent kartą išgraviravo jame regimybės šifrus“ [10, 55].

A. Gustas kūrybai, tiek poezijai, tiek tapybai, yra būdingas būtent šis regėjimas iš vidaus, regimybės šifravimas: rašydama ir kurdama savo paveikslus Lietuvos ji nematė, bet gimtasis kraštas buvo gyvas vaizduotėje. „Gerau atsimeinu tam tikrus kelius, tiltus, miškus, senas kapines, pievas, kates, šunis, varles, skruzdės, žibutes etc. Kai, pavyzdžiui, savo eilėraščiuose miniu samaną, tai visada prisimeinu Lietuvos miškų samaną, kurias kaip vaikas esu mačiusi. Taip yra ir su nesuskaičiuojamais kitais dalykais, ir tuo būdu per pirmąsias patirtis, pirmuosius pergyvenimus, kuriuos kaip vaikas sutelkiau, mano ryšys su tėviške yra kiek galintis nuoširdus, ir sąmoningai nesistengiant“, – prisipažįsta poetė išievių bendruomenei [1].

TAPYBIŠKAS NAMŲ VAIZDINYS

A. Gustas yra įsigyvenusi į savo vaikystės kraštovaizdį: mini artimas vietas, savus žmones, liudija artumą gimtinės gamtai, kuri tebėra aplink ją. Kone visuose eilėraščiuose ryškėja „aš“ perspektyva – maža mergaitė perteikia vaikystės pasaulio slėpinius, tapusius atminties dalimi. „Mano pirmieji įspūdžiai, ar tai būtų snieguolės pavasarį, ar mažas upeliūkštis

Šilutėje, susiję su Lietuva“, – kalbėjo viename naujausių interviu, liudydama atminties pastovumą [3].

Lietuvoje išleistos jau keturios A. Gustas poezijos knygos: *Briedžiai mano broliai* (1983), *Eilėraščiai. Proza. Piešiniai / Gedichte. Prosa. Zeichnungen* (1994), *Jetzt: Gedichte und Zeichnungen / Dabar: eilėraščiai ir piešiniai* (1998), *Dviese apie meilę* (kartu su Juliumi Keleru, 2014), dar viena dvikalbė knyga pasirodė Vokietijoje – *Symbiosefrauen / Simbiozės moterys* (1993). Šiuose rinkiniuose poetė atsiskleidžia įtaigia moteriškumo refleksija, meilės ir atsidavimo tema, kurią papildo savo pačios piešiniais-iliustracijomis. Nemažiau reikšminga poetinei A. Gustas kūrybai yra gimtinės, namų tema, pratęsiama tapybos darbuose, kurie eksponuoti Lietuvos galerijose. Ypač svarbią vietą užima poetinis „Vaikystės“ ciklas, nuo kurio rinktinėse *Briedžiai mano broliai* ir *Eilėraščiai. Proza. Piešiniai / Gedichte. Prosa. Zeichnungen* prasideda pažintis su šios vokiškai rašančios lietuvių kūryba. Vertėjo V. Karaliaus liudijimu, toks eilėraščių išdėstymas buvo pasiūlytas pačios autorės [8, 105].

Jau pirmuoju „Vaikystės“ ciklo eilėraščių poetė kalba apie namus ir visą jų pasaulį:

Aš gimiau

kovo dieną 1932-aisiais

Karceviškiai vadinosi kaimas [5, 6].

Šis liudijimas yra tarsi priminimas sau pačiai gimtosios vietos vardo – juk rašoma jau esant toli nuo jos, negimtajai vokiečių kalba. Eilėraštyje minimi artimiausi žmonės: motina, tėvas, senelė, senelis, – jaučiamas jų buvimas kartu, globa:

mane įsupusi

į skepetas

senelė

dėkojo Dievui [5, 6].

Kartu nuo šios globiančios šeimos yra neatsiejamas ir gamtos pasaulis, jungiantis dangaus ir žemės sferas: „virš kaimo snigo“, „užpustyti / buvo keliai“ [5, 6].

Vaizduotėje siekiama atgaivinti ir tai, ko neįmanoma atkurti, kitų regimybė tampa sava, asmenine, vidine regimybė, todėl kalbama ir apie pačią save, dar kūdikį:

buvo tada

mano dienos

ramios kaip eglės

gražios kaip skujos [5, 7].

Poetė savo vaikystei apibūdinti atranda gamtiškus analogus, gamta įsirašo į jos pasaulį kaip neatskiriama savasties dalis.

Kituose ciklo „Vaikystė“ eilėraščiuose išnyra konkrečios tapybiškos detalės, sukuriantis autentiškos patirties nuojautą:

kartais

nešiojo senelė

suknią papuoštą

bulvių žiedais [5, 8].

Arba:

mano senelis

buvo tvirtas

jis nešiojo sunkius miltų maišus [5, 9].

Kita vertus, šitas gyvas regėjimas suvokiamas jau kaip praeitis: pabrėžiama „buvo“. Tai, kas buvo, išnyra, pasirodo, tačiau ne kaip tikrovė, o kaip praeities atgarsis, „aidas mūsų kūne“.

Eilėraščiuose vaikas ir jo pasaulis sutampa su gamta, pasiduoda jos ritmui, nėra jokio skirtumo tarp žmogaus ir kitos esaties:

*mėlynės
buvo mano seserys
samanos
ėdė iš mano delno* [5, 25].

Taip poetiškai perteikiamas vaiko sutapimas su savo aplinka, atsivėrimas būties fenomenams. Tokį patyrimą raiškiai atskleidžia M. Merleau-Ponty, cituodamas dailininko André Marchando užrašus: „Miške aš dažnai jausdavau, jog tai ne aš žiūriu į mišką. Tam tikromis dienomis jausdavau, kad tai medžiai žiūri į mane, tai jie man kalba...“ [10, 58]. Galima tarti, kad A. Gustas poetinis pasaulis yra būtent toks atsivėrimas būčiai per vaiko, atviro viskam, patirtį.

Ypač svarbi visų šių tekstų, skirtų vaikystei, nuotaika. Tai nėra šaltas stebėjimas iš šalies, – tai šiltas, jausmingas žvilgsnis. Bet ne idiliškas, o priimantis visa, ką duoda gyvenimas, netgi mirtį:

*dabar jis guli
Šilutės žemėj
lietuviška saulė
šildo jo kapą
o žiemą
Šilutės sniegas
švelniai apglėbia senelį* [5, 9].

Sunkumai, skausmas, kančia, mirtis nėra ištrinami iš gyvenimo. Atsisveikinimas su vaikyste taip pat suvokiamas kaip būties tapsmo dalis:

*neša Šyša
kitas vilnis
o Šilutės gatvėse
žaidžia kiti vaikai* [5, 31].

Vaikystės prisiminimai išauga iš įtampos tarp čia, dabar ir ten, iš praeities atsiminimų. Pripažįstamas erdvės nuotolis: „toli / nuo čia“ ir laiko atstumas: „senose nuotraukose / gels-tančią“ [5, 36]. Vis dėlto siekiama sugrįžti, pajauti, prisiliesti, pamatyti. Būtis atsiveria „už atsiminimų tvoros“ [5, 30], patys atsiminimai, anot poetės, „liuoksi“ [5, 45]. Tačiau nėra paprasta sugrįžti į tai, kas jau yra praeitis, tik kūno patirtis, buvusi regimybė padeda atkurti praėjusių dienų šviesą.

Rinkinyje *Jetzt: Gedichte und Zeichnungen / Dabar: eilėraščiai ir piešiniai* poetė imasi reflektuoti šią praeities ir dabarties perskyrą. Viena vertus, savo dvigubą tapatybę A. Gustas suvokia kaip dovaną: „esu toji Berlyne / su sapno gūšiais iš Lietuvos“ [6, 81]. Kita vertus, tai iššūkis rizikuojant visko netekti:

*lietuviška vaiko rolė
vokiška moters rolė
parazitinė sąmonė
nesutampu su niekuo
lyg ritmas pingpongo* [6, 89].

Vokiškame teksto variante tas „niekuo“ yra apibrėžiamas kaip vietos gyvenime trūkumas: „damit stehe ich nun / fehl am Platz im Leben“ [6, 88]. Taigi galima kalbėti apie įtampos lauką tarp to, ką siekiama atsiminti, ir visa niveliuojančios sąmonės. Ypač stipriai šis atradimo ir kartu praradimo pojūtis išreiškiamas eilėraštyje apie kilmę:

*dangaus kilmė
žemės kilmė
tavo kilmė mano kilmė
su kilme reikėtų
nežaisti sakai tu
aš manau kitaip
pvz. dešinę koją lietuviškai
kairę koją vokiškai
taip slystu nuo aukštos kalvos
lėtai į europietišką žolę [6, 85].*

Iš pirmo žvilgsnio paprastas eilėraštis apima daug semantinių plotmių: žmogaus tapatybė yra labai sudėtinga – ne vien dvasinė ir fizinė, ne vien religinė ir tautinė, sava ir svetima. Visa tai yra paties gyvenimo judesys, patirtis, kuri kelia iššūkių, verčia pasidalyti į du vienas kitam prieštaraujančius balsus. Tekstas baigiamas daugiaprasme slydimo metafora: tai ir svaigulio būseną, laisvės potyris, bet ir kritimas, nuopuolis – erdvės trajektorija akivaizdžiai eina žemyn, „į europietišką žolę“. Anksčiau aptartuose eilėraščiuose gyvybingas namų vaizdinys čia redukuojamas į vienspalvę būtį.

„Aš regiu erdvę ne pagal išorinį jos apvalkalą, aš išgyvenu ją iš vidaus, esu jos apgaubtas. Pasaulis galiausiai yra aplink mane, o ne priešais mane“, – rašė M. Merleau-Ponty [10, 82]. A. Gustas pasaulėvaizdis būtent yra toks: apglėbiantis, apgaubiantis, saugantis nuo užmaršties, kuri suvokiama kaip vietos netektis.

PASTANGOS ATSIMINTI SAVE MAŽĄ: VAIKO PORTRETAS

A. Gustas paveikslų kraštovaizdis, kaip ir eilėraščiai, yra išaugęs iš stebėjimosi pasauliu. Eilėraščių cikle „Vaikystė“ matėme mažą mergaitę: „tada buvau maža mergaitė / kuri su pasakom sviedinį žaisdavo“ [5, 13], ne viename paveiksle taip pat regime tokią pat mažą mergaitę, kuri žvelgia į mus – „Lietaus miškas“ (1983), „Žąsų mergaitė“ (1982), „Mergaitė“ (1982), „Aldona“ (1981), „Mergaitė su vainiku“ (1983), „Mergaitė – paukštis“ (1985).

Bene svarbiausias yra paties vaiko žvilgsnis. Mergaitė stebi pasaulį: „Lietaus miške“ jos žvilgsnis tarsi klaustų kelio, „Žąsų mergaitė“ ir „Aldona“ vaizduoja mergaitę, išigilinusią į save, paveiksluose „Mergaitė“ ir „Mergaitė su vainiku“ žvilgsnis nukreiptas į toli. Tai dailininkės bandymas atkurti save dar mažą – tas vaikas nėra išgražintas kaip lėlytė, o gyvas, judrių akių, kintančio žvilgsnio. Mergaitės veidas šviesus, ne kartą ji vaizduojama su gėlių vainiku – kaip ir eilėraštyje: „iki pasaulio krašto / driekėsi pynės / kurias iš saulūčių pinda-vau“ [5, 23].

Vaikystės pasaulis – toks, koks atsiskleidžia poezijoje – tarsi papildomas, praplečiamas, įvaizdinamas pačios poetės tapytų paveikslų. Gamta čia taip pat tampa svarbiu fonu: vyrauja žalia, miško, pievos, spalva ir mėlyna – vandens, dangaus. Vaiko esatis apšviečia, sušildo, sužmogina šį pasaulį, paverčia jaukiu ir kartais net pasakišku: štai paveiksle „Žąsų mergaitė“, tarsi iš pasakos, matome žąsį su karūna. Mikalojus Konstantinas Čiurlionis karūnuotus kaip pasakoje matė medžius, o štai A. Gustas – vaiko ganomą žąsį. Būtent vaikas yra tas, kurio žvilgsnis pakeičia pasaulį.

Pasakišką vaikystės pasaulį labai raiškiai įkūnija paveikslas „Gulbių medis“ (1974), kuris yra tarsi vaiko erdvės kvintesencija: viskas yra judėjime, kaitoje, susipinančiose formose. Ir kartu šis kone surrealistinis kraštovaizdis yra labai lietuviškas: vyrauja žalsvos, melsvos, gelsvos spalvos – vėlgi kaip lietuviško peizažo dominantės, atrastos dar M. K. Čiurlionio pastelėse. Įtaigi ir įtikinanti A. B. Willeke įžvalga randant A. Gustas kūrybos paralelių su Marco Chagallo folkloriniu surrealizmu (*folk-surrealism*) [11] – tik šįkart įsiterpia ne žydų tautinis paveldas, o archajiškas lietuvių kultūros klodas su pasakomis apie gulbes, medžius, jūras, karalaites ir pan.

Viena vertus, A. Gustas paveikslų gamtovaizdis nėra konkretizuotas – ne taip, kaip eilėraščiuose, kur minimi Karceviškiai, Šilutė, Šyša, Nemunas, Šešupė. Kita vertus, neapleidžia jausmas, kad čia yra Lietuva – pievos, miškai, upės vingis. Visa tai perteikiama spalvų dėmėmis – tarsi iš atminties išnyrančiais Lietuvos kraštovaizdžio ženklais. Visus šiuos paveikslus dailininkė kūrė jau praėjus nemažai laiko nuo pasitraukimo iš gimtinės – tai išties būta tik „regimybės šifrų“, perteiktų simboline spalvų kalba. Beje, viename paveiksle tas spalvinis simbolizmas ypač krenta į akis – tai „Svajonių scena III“ (1977); jame žmonės tarsi papuošti tautinės vėliavos spalvomis: svarbios geltonos, raudonos, žalios spalvinės dėmės. Paveiksle matomi žmonės yra tarsi bangos nešami – vaizduojama pati būtis, kuri skleidžiasi per tautą, jos gyvybę ir savatį.

M. Merleau-Ponty yra rašęs: „Tai, kas vadinama įkvėpimu, suvoktina paraidžiui: iš tiesų yra būties įkvėpimas ir iškvėpimas, būties alsavimas; veiksmas ir kęsmas atskiriami taip sunkiai, jog nebežinia, kas regi, o kas regima, kas tapo, o kas tapoma“ [10, 58]. A. Gustas ne tik savo eilėrašciais, bet ir paveikslais siekė įsijausti į tą būties tapsmą, patirtį, užfiksuotą prisiminimuose apie vaikystę Lietuvoje.

IŠVADOS

A. Gustas poezija ir tapyba išauga iš vieno pagrindo: įsigilinimo į patirtis, kurios išgyventos Lietuvoje, vaikystės namuose, gimtos aplinkos apsuptyje. Eilėraščiuose atsiskleidžia vaiko artumas visiems – tėvams, seneliams, žolei, paukščiams, medžiams, dangui... Maža mergaitė džiaugiasi savo pasauliu ir susilieja su juo. Kita vertus, jaučiama įtampa tarp buvo ir yra, fiksuojama praeinamybė: laiko matmuo poezijoje labai svarbus. O tapyboje viskas atrodo tarsi yra „dabar“: tai ir prisiminimai, kurie leidžia išgriebti iš atminties spalvas, kontūrus, peizažo detales. Šis pasaulis yra gyvas, judantis, šiltas ir kartu pasakiškas vaikystės slėpinys. Dailininkė dažniausia renkasi žalią, mėlyną ir gelsvą spalvas – kaip nuorodą į to pasaulio pilnatviškumą, tarsi susijungia dangaus ir žemės sferos. Kartu šis pasaulis nėra idiliškas: tai regimybė iš vidaus, sušildyta autentiškų vaikystės prisiminimų. A. Gustas yra ta regėtoja, kuri, atmesdama išankstinį žinojimą, bando užčiuopti tai, kas jai pačiai atsiveria kaip esmė, ką yra patyrusi savo akimis ir išsaugojusi nuo vaikystės iki brandaus amžiaus.

Gauta 2015 11 05
Priimta 2016 09 13

Šaltiniai ir literatūra

- [1] ALAUŠIUS [Juozas Girnius]. Aldona Gustaitė. Vokiečių poetė lietuvaitė. *Aidai*, 1969, Nr. 9 [žiūrėta 2015 06 10]. Prieiga per internetą: http://aidai.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=4462:pa&catid=284:196909&Itemid=321.
- [2] BALIUKONYTĖ, Ona. Aldonos Gustas pasaka. *Literatūra ir menas*, 1984 sausio 14, p. 5.
- [3] BARNIŠKIENĖ, Sigita. Aldona Gustas: „esu toji Berlyne / su sapno gūšiais iš Lietuvos“.

- Literatūra ir menas*, 2014 vasario 21, Nr. 3462 [žiūrėta 2015 05 12]. Prieiga per internetą: <http://literaturairmenas.lt/2014-02-21-nr-3462/1536-pokalbiai/2402-aldona-gustas-esu-toji-berlyne-susapno-gusiais-is-liuuvos>.
- [4] GEDA, Sigitas. Kažkas iš mūsų pramotės. *Šiaurės Atėnai*, 1995, vasario 25, p. 14.
- [5] GUSTAS, Aldona. *Briedžiai mano broliai*. Iš vokiečių kalbos vertė V. Karalius. Vilnius: Vaga, 1983. 110 p.
- [6] GUSTAS, Aldona. *Jetzt: Gedichte und Zeichnungen / Dabar: eilėraščiai ir piešiniai*. Iš vokiečių kalbos vertė G. Bartelt, V. Karalius, V. Saunoriūtė-Muschick. Vilnius: Baltos lankos, 1998. 102 p.
- [7] KUBILIUS, Vytautas. Paprastas ir jaukus kalbėjimas. *Pergalė*, 1984, Nr. 3, p. 181–182.
- [8] KARALIUS, Vytautas. „Apsėti lauką eilėraščiais...“ Iš: GUSTAS, Aldona. *Briedžiai mano broliai*. Iš vokiečių kalbos vertė V. Karalius. Vilnius: Vaga, 1983, p. 101–105.
- [9] MAZILIAUSKAS, R. E. Panas lietuviškose samanose. Aldona Gustas ir jos kūryba. *Septintoji pradalgė*. Literatūros metraštis, 1970, p. 304–319 [žiūrėta 2015 06 10]. Prieiga per internetą: <http://www.epaveldas.lt/vbspi/biRecord.do?biRecordId=35271>.
- [10] MERLEAU-PONTY, Maurice. *Akis ir dvasia*. Iš prancūzų kalbos vertė A. Sverdiolas. Vilnius: Baltos lankos, 2005. 116 p.
- [11] WILLEKE, Audrone B. Airy Cages: The Poetry of Aldona Gustas. *Lituanus*, 1981, Vol. 27, No. 4 [žiūrėta 2015 04 12]. Prieiga per internetą: http://www.lituanus.org/1981_4/81_4_07.htm.

AURELIJA MYKOLAITYTĖ

Symbolic landscape in Aldona Gustas' poetry and painting

Summary

Aldona Gustas (b. 1932) is a German poetess and painter of Lithuanian descent. Her creative work, both poetry and painting, can be recognized from the imaginary landscape of Lithuania that she remembers from her childhood. In her poetry, this landscape is described by concrete names of Lithuanian rivers, locations, and towns (for example, Šyša, Šešupė, Nemunas, Karceviškiai, Šilutė, Vilnius). Meanwhile, although her paintings are generalized, the shapes and colours in them allow us to recognize the landscape of Gustas' native land. Her paintings remind of her childhood: perhaps the most notable characteristic of her landscape paintings is the sense of fairy-tales, dreams, and beauty. We see the blue and the green of nature: seas, rivers, and forests. A little girl is in the centre of this world. In Gustas' poems written in the first person singular, we can hear the sincere voice of the girl who is an interpreter of the Lithuanian world. The paintings also show the world of that fair-haired girl. Her fixed look into the distance – investigating, waiting, and searching – is especially important. Gustas' poems and paintings express different aspects of her experience, but at the same time these two media are mutually complementary. Such is the world of her imagination: the poetess-cum-painter tries to convey her own memories and her own experience of Lithuanian landscape engraved in her poetic soul.

Keywords: landscape, poetry, painting, memory, imagination